

Xanbulançay deryaçasının tikintisi

Heydər Əliyevin sayəsində mümkün oldu

Deryaça bu gün Lənkəran əkinçilərinin etibarlı su mənbəyidir

Azərbaycanda aqrar sahənin, o cümlədən meliorasiya və irriqasiya sisteminin inkişafı bilavasitə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Öndərin hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə Azərbaycanda nəhəng quruculuq işləri görülmüş, güclü meliorasiya potensialı yaradılmış, çoxlu sayda süni deryaçalar, kanallar, suötürücü qurğular tikilərək istifadəyə verilmişdir.

1970-ci illərdə respublikanın su təsərrüfatına, eləcə də meliorasiya tikintisinə 2,5 milyard manat məbləğində vəsait sərf olunmuşdur ki, bu da 50 illik sovet hakimiyyəti dövründəkindən iki dəfə çoxdur. Məhz Heydər Əliyev xalqımızın əvəzsiz sərvəti olan torpaqdan və xüsusilə əkinçiliyin qızıl fondu sayılan suvarılan torpaqlardan daha səmərəli istifadə etməyin forma və metodlarını öyrətməklə, Azərbaycanda kənd təsərrüfatını sürətlə inkişaf etdirməyin mümkünlüyünü sübut etmiş, bu sahədə, sözün əsl mənasında, böyük dönüş yaratmışdır. Bu dövrdə yeni torpaq sahələrinin əkinə verilməsi, torpaq fondunun sağlamlaşdırılması, su təchizatının yaxşılaşdırılması sahəsində konkret tədbirlər görülməklə kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı təmin edilmişdir.

Lənkəranın inkişafı da Ümummilli Lider Heydər Əliyevin diqqət mərkəzində olmuşdur. O, dəfələrlə Lənkərana gələrək rayonun sosial-iqtisadi həyatı ilə yaxından maraqlanmış, əhalinin problemlərini yerində öyrənərək müvafiq tədbirlər görmüşdür. Fabrik və zavodlarda, digər emal müəssisələrində görüşlər keçirən, sahələrdə çalışan işçilərlə bilavasitə ünsiyyət-

də olan Ulu Öndərin səfərləri subtropik regionun sosial-iqtisadi və mədəni həyatında əlamətdar hadisəyə çevrilmiş, ümumi tərəqqiyə güclü təsir göstərmişdir. Məhz bu amilin sayəsində 1969-1982-ci illərdə Lənkəranda sənaye və kənd təsərrüfatı istehsalı sahəsində yüksək nailiyyətlər əldə olunmuşdur. 1970-1980-ci illərdə rayonda onlarla zavod və fabrik açılmış, müxtəlif xidmət sahələri yaradılmışdır. Əhalinin həyat səviyyəsi xeyli yaxşılaşmış, Lənkəran ildən-ilə dəyişərək əsrarəngiz şəhərə çevrilmişdir.

Cənub bölgəsinin sosial-iqtisadi inkişafı üçün böyük işlər görən Heydər Əliyevin bilavasitə xeyir-duası ilə Lənkəranda Yuxarı Xanbulançay Su Təsərrüfatı Kompleksi inşa olunmuş, onun tikintisi 1976-cı ilin dekabrında başa çatdırılmışdır. Dekabrın 28-də isə Heydər Əliyev başda olmaqla respublika nazirliklərinin və baş

idarələrin rəhbərləri, qonşu rayonlardan olan qonaqların iştirakı ilə yeni su təsərrüfatı kompleksinin istifadəyə verilməsinə həsr olunmuş izdihamlı mitinq keçirilmişdir. Mitinqə toplaşanlar tərəfindən səmimi qarşılanan Heydər Əliyev geniş nitq söyləyərək bu nəhəng obyektin inşası barədə demişdir: "Xanbulançay deryaçasının tikilməsi asan başa gəlməmişdir. Yayın qızmarında, qışın soyuğunda inşaatçılar açıq havada çalışmışlar. Böyük işlər, ərazinin mürəkkəb relyefi tikintinin iştirakçılarından yüksək mərdlik və iradə tələb etmişdir. Rəqəmlər işlərin miqyasını çox aydın göstərir. Deryaçanı yaratmaq üçün 10 milyon kubmetr, başqa sözlə desək, 250 min vaqon torpaq daşınmış, 315 min kubmetr beton tökülmüş, 2400 ton metal konstruksiya quraşdırılmış, hündür bənd yaradılmışdır. Tikintiyə 50 milyon manat xərc çəkilmişdir. Lənkəran zonasının təsərrü-

fatları on milyonlarla kubmetr su tutan böyük bir deryaçadan istifadə edəcəklər. Xanbulançay deryaçası 22 min hektar, yəni indikindən təqribən 5 dəfə çox münbit torpağı suvarmağa imkan verəcəkdir. Suvarma kanallarının ümumi uzunluğu 40 kilometrə bərabərdir".

Lənkəran Yuxarı Xanbulançay Hidroqovşağı İstismarı İdarəsinin rəisi Allahyar Salayev həmin açılışı belə xatırlayır: "Sonra Azərbaycanın rəhbəri nəhəng tikintinin bütün iştirakçılarına ürəkdən təbrik edərək onlara fədakarlıq göstərdiklərinə görə təşəkkürünü bildirmişdir. Yeni deryaçanın istifadəyə verilməsi ilə cənub zonasının imkanlarının xeyli yüksələcəyini, təkcə Lənkəran rayonunda tərəvəz istehsalının 250 min tona, yaşıl çay istehsalının isə iki dəfə artaraq 15 min tona çatacağını xüsusi qeyd edən uzaqgörən siyasi lider Xanbulançay inşaatçılarının təcrübəsini su təsərrüfatı ilə məşğul olan bütün təşkilatlara çatdırmağı, bütün hidrotexniki kompleksləri sürətlə tikib istifadəyə verməyi zəruri saymışdır.

Daha sonra Heydər Əliyev qülləli suburaxıcının idarəetmə pultunun qapısı qarşısında qırmızı lenti kəsərək pultun işə salma düyməsini basmış, sürgülər qalxmış və su tunelli suburaxıcı ilə tənizləyici şlüze

axaraq sol və sağ sahil magistral kanallarına dolmuşdur. Beləliklə, Ulu Öndərin böyük diqqət və dəstəyi sayəsində o vaxt SSRİ-nin ən nəhəng su komplekslərindən biri - Yuxarı Xanbulançay Su Təsərrüfatı Kompleksi işə düşmüşdür. Onu da qeyd edək ki, 1982-ci il iyunun 30-da Lənkərana növbəti səfəri zamanı Heydər Əliyev öz yolunu yenidən Xanbulançay su deryaçasından salaraq melioratorlarla görüşmüşdür. Görüş zamanı respublika rəhbəri əməkçilərin iş şəraiti, qayğıları ilə maraqlanmış, onlarla xatirə şəkli çəkdirmişdir".

1993-cü ilin iyununda Ulu Öndərin ikinci dəfə ölkə rəhbərliyinə gəlməsi ilə Azərbaycan iqtisadiyyatında yeni inkişaf mərhələsi başlamışdır. Prezident olaraq Heydər Əliyev ilk növbədə aqrar sahədə vəziyyəti araşdırmış, kənd təsərrüfatının inkişafına diqqətin artırılması üçün bütün qüvvələri səfərbər etmişdir. Ulu Öndərin sözləridir: "Müstəqil inkişaf yoluna qədəm qoymuş respublikada artıq köhnə sosialist sistemindən imtina edilməli, yeni mütərəqqi sistem yaradılmalı, iqtisadi siyasət gücləndirilməlidir, yəni bazar iqtisadiyyatına keçilməli, iqtisadiyyatın bütün sahələrində, o cümlədən kənd təsərrüfatında islahatlar aparılmalıdır. Təsərrüfat sahəsində iqtisadi islahatlar yeganə yolumuzdur". 23 dekabr 1994-cü ildə kənd tə-

sərrüfatında iqtisadi islahatlara həsr olunmuş ümumrespublika müşavirəsində Heydər Əliyev aqrar islahatların vacibliyini bir daha vurğulamışdır: "Aqrar bölmədə iqtisadi islahatlar aparmaq, mülkiyyət formasını dəyişmək, torpaq islahatı keçirmək, sərbəst iqtisadiyyata geniş yol açmaq respublikamızın həyatında çox mühüm, eyni zamanda son dərəcə əhəmiyyətli, məsuliyyətli və tələpklü məsələdir".

Həqiqətən də həyata keçirilən islahatlar özünün səmərəsini vermiş, 1996-cı ildə "Meliorasiya və irriqasiya haqqında" qanun qəbul olunmuş, ölkənin meliorasiya və su təsərrüfatı kompleksinin hərtərəfli inkişafı üçün möhkəm hüquqi baza yaradılmışdır. A.Salayev deyir ki, bu gün Yuxarı Xanbulançay Hidroqovşağı İstismarı İdarəsinin kollektivi ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təminatı üçün əlindən gələni əsirgəmir: "Hazırda Xanbulançay deryaçasında 48 milyon kubmetr həcmində su ehtiyatı vardır. Suyun anbara yığılı davam edir. Bütün sözlərimiz rayonumuzun fermerlərinin sudan korluq çəkməmələrinə yönəldilmişdir. Hər dəfə olduğu kimi, cari mövsümdə də sonadək əkinçilərin yanında olacağıq".

*Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"*